

УДК 342.922: 351.741

Францевич Андрій Павлович –

здобувач

Науково-дослідного інституту публічного права

Andrii P. Frantsevych –

external PhD student

Scientific Research Institute for Public Law

(2a Heorhiiia Kipy Street, Kyiv, 03055, Ukraine)

Реалізація інформаційної взаємодії Державним бюро розслідувань при запобіганні та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом

У статті розкриті дискусійні питання впровадження та реалізації реформи у сфері судово-правоохоронної системи. Розглянуто наукові погляди на поняття «взаємодія», інформаційний напрям взаємодії. Розглянуто взаємодію Державного бюро розслідувань з Державною службою фінансового моніторингу України. Визначено завдання Державного бюро розслідувань у сфері інформаційної взаємодії. Виділено напрями інформування, які реалізуються зазначеним правоохоронним органом.

Ключові слова: взаємодія, координація, інформація, інформаційна взаємодія, правоохоронні органи, державне бюро розслідувань, злочинність, відмивання коштів.

В статье раскрыты дискуссионные вопросы внедрения и реализации реформы в сфере судебно-правоохранительной системы. Рассмотрены научные взгляды на понятие «взаимодействие», информационное направление взаимодействия. Рассмотрено взаимодействие Государственного Бюро Расследований с Государственной службой финансового мониторинга Украины. Определены задачи Государственного Бюро Расследований в сфере информационного взаимодействия. Выделены направления информирования, которые реализуются указанным правоохранительным органом.

Ключевые слова: взаимодействие, координация, информация, информационное взаимодействие, правоохранительные органы, Государственное Бюро Расследований, преступность, отмыwanie средств.

A.P. Frantsevych Implementation of Information Interaction by the State Bureau of Investigations in Preventing and Combating Legalization (Laundering) of Income, Obtained by Criminal Way

The article reveals the debatable issues of implementation and implementation of the reform in the field of judicial and law enforcement system. In this direction, Ukraine has set itself the task, through effective reforms, to introduce an effective law enforcement system on its territory, adapting existing bodies to the requirements and level of European standards. It is noted that in order to exercise its powers, the State Bureau of Investigation, in accordance with paragraph 10 of Art. 6 of the Law of Ukraine "On the State Bureau of Investigation" dated 12.11.2015 № 794-VIII, received the right of access as a user to the information systems of public authorities, to independently create information systems and maintain operational records. Emphasis is placed on the fact that this legal norm has introduced the process of information interaction of the State Bureau of Investigation with other institutions in the process of performing its direct tasks.

Considered scientific views on the concept of "interaction", the information direction of interaction. The interaction of the State Bureau of Investigation with the State Financial Monitoring Service of Ukraine is considered. Determined the tasks of the State Bureau of Investigation in the field of information interaction. The directions of informing which are realized by the specified law enforcement body are allocated.

It is determined that the information interaction of the State Bureau of Investigation is the activity of the state law enforcement body, which is characterized by timeliness, systematic transfer of available objective information on issues of prevention, detection, termination, detection and investigation of criminal offenses within its competence, object of interaction with another.

Highlighted areas of information provided by the bodies of the State Bureau of Investigation are. The signs of cooperation in the issues of information cooperation of the State Bureau of Investigation and the State Financial Monitoring in the issues of prevention and counteraction to legalization (laundering) of proceeds from crime are systematized.

Keywords: *interaction, coordination, information, information interaction, law enforcement agencies, state investigation bureau, crime, money laundering.*

Постановка проблеми. Забезпечення ефективної взаємодії, під час реалізації заходів щодо проведення розслідувань при запобіганні та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, має важливе значення для припинення та попередження правопорушень в цій сфері, оскільки прискорює обмін важливою інформацією. В сучасних умовах розвитку суспільних відносин інформація, та швидкість обміну нею, здатні кардинально змінити методи та форми боротьби зі злочинністю.

В межах триваючих в Україні реформаційних процесів суттєвих змін зазнала судово-правоохоронна система. В цьому напрямку Україна поставила перед собою завдання, шляхом ефективних реформ, запровадити на своїй території дієву правоохоронну систему, адаптувавши існуючі органи до вимог і рівня європейських стандартів, або утворити нові інституції, за прикладом іноземних партнерів. На тлі запроваджених реформ, постановою Кабінету Міністрів від 29.02.2016 № 127 [1], було утворено Державне бюро розслідувань (далі – ДБР). Для реалізації своїх повноважень ДБР, відповідно п. 10 ст. 6 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» від 12.11.2015 № 794-VIII [2], отримало право доступу як користувач до інформаційних систем органів державної влади, самостійно створювати інформаційні системи та вести оперативний облік. Тобто дана норма запроваджує процес інформаційної взаємодії ДБР з іншими установами в процесі виконання ним своїх безпосередніх завдань.

Аналіз наукових досліджень та публікацій. Дослідженням особливостей регулювання відносин у правоохоронних органах займалися у своїх працях такі вчені, як В.Б. Авер'янов, Ю.Г. Барабаш, Ю.М. Грошевий, В.П. Гусєєва, Б.В. Деревянко, А.А. Єлісеєва, О.В. Ільченко, В.В. Комашко, О.В. Курганський, О.В. Марцеляк, М.І. Мельник, Є.Ю. Соболев, І.В. Черемис, Ю.С. Шемчушенко та інші. Але,

зважаючи на терміни початку реформи в кримінальній юстиції України та правоохоронних органах, дослідження особливостей діяльності Державного бюро розслідування набуває особливої актуальності саме в питаннях взаємодії з іншими правоохоронними та державними органами.

Мета статті дослідити дискусійні питання реалізації інформаційної взаємодії державним бюро розслідувань при запобіганні та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Виклад основного матеріалу. Взаємодія – одна з основних філософських категорій, яка відображає процеси впливу різних об'єктів один на одного, їхню взаємну обумовленість та зміну стану або взаємоперехід. Взаємодія являє собою вид прямого або опосередкованого, зовнішнього або внутрішнього відношення, зв'язку [3, с. 498].

В сучасних умовах розвитку технологій можна стверджувати, що особливе значення в питаннях протидії злочинності має взаємодія різних органів, які здійснюють слідчу, оперативно-розшукову та моніторингову діяльність у різних сферах суспільного життя. Одним з напрямків підвищення ефективності діяльності правоохоронної системи при запобіганні та протидії легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом є організація взаємодії і координації, однією з найбільш важливих частин і елементів яких є інформаційна взаємодія.

На думку І.Є. Корнілова, О.С. Клітченко та В.С. Андрейчука, створення вдосконалених інформаційно-комунікаційних механізмів підвищення ефективності діяльності влади, підтримки прийняття державних рішень з метою обрання та реалізації оптимальних шляхів забезпечення національної злагоди, сталого соціально-економічного розвитку суспільства, кількісного та якісного підвищення добробуту населення потребує здійснення низки додаткових заходів за спільною участю влади та структур громадянського суспільства [4, с. 103].

В даний час в системі правоохоронних органів накопичується все більший досвід роботи з інформацією, використанням сучасних інформаційних систем, тому існує необхідність проаналізувати цей процес за напрямками використання їх в практичній діяльності в процесі запобігання та протидії легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом, за допомогою взаємодії уповноважених органів держави.

О. М. Бандурка, в процесі дослідження управлінських відносин, розглядає взаємодію як погодження, координацію, упорядкування й цілеспрямовані індивідуальних та групових зусиль і волі з метою виконання поставлених перед ними завдань [5, с. 77].

Під час розкриття і розслідування злочинів першочергове значення має інформація. Швидке отримання необхідної та повної інформації багато в чому залежить від ефективного використання існуючих інформаційно-аналітичних систем, якими користуються у своїй діяльності всі органи державного апарату.

Наразі, з метою нормативного врегулювання інформаційної взаємодії ДБР та Державною службою фінансового моніторингу України (далі - Держфінмоніторинг), яка покликана протидіяти відмиванню коштів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму, діє «Порядок надання Держфінмоніторингом Державному бюро розслідувань узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів та отримання Держфінмоніторингом інформації про хід їх розгляду», затверджений спільним наказом Міністерства фінансів України та Державного бюро розслідувань від 12.09.2019 № 376/255 [6].

Процедура такої інформаційної взаємодії має відповідати вимогам «Порядку організації електронної інформаційної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 р. № 357 [7] (далі - Порядок), яким визначено механізм інформаційної взаємодії, та «Положенню про єдину державну інформаційну систему у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»,

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 липня 2020 р. № 627 [8] (далі - Положення). Саме завдяки функціонуванню єдиної державної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, забезпечується скоординована інформаційна взаємодія ДБР та Держфінмоніторингом.

З метою впорядкування такої співпраці було укладено Угоду про міжвідомче та інформаційне співробітництво між Державною службою фінансового моніторингу України та Державним бюро розслідувань від 24 травня 2018 року № 1.

Враховуючи зміст чинного законодавства, можемо визначити ряд завдань ДБР у сфері інформаційної взаємодії, а саме: здійснення інформаційно-аналітичних заходів у сфері злочинності, одержання за письмовими запитами необхідної інформації, створення інформаційних систем та ведення оперативного обліку.

Таким чином можна виділити кілька напрямків інформування, що реалізується органами ДБР:

– по-перше, безпосереднє здійснення запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень відповідно до ст. 1 Закону України «Про державне бюро розслідувань»;

– по-друге, сприяння іншим державним органам, що здійснюють запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, реалізації своїх основних завдань.

Законом України «Про державне бюро розслідувань» від 12.11.2015 № 794-VIII [2], а саме статтею 22 врегульовано питання взаємодії ДБР з іншими державними органами. Правила такої взаємодії передбачають обов'язкову наявність у штатному розписі кожного органу, з яким взаємодіє ДБР у питаннях боротьби зі злочинністю та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, посади осіб, до функціональних обов'язків яких належить здійснення такої взаємодії.

Враховуючи результати проведеного дослідження можна зробити висновок, що інформаційна взаємодія ДБР – це діяльність державного правоохоронного органу, що

характеризується своєчасністю, систематичністю передачі наявної об'єктивної інформації стосовно питань щодо запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до його компетенції, від одного суб'єкта взаємодії до іншого.

На основі проведеного аналізу питання інформаційного співробітництва ДБР та Держфінмоніторингом в питаннях запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, до основних ознак такої взаємодії можна віднести:

1. всі дії, що вчиняються в межах інформаційної взаємодії, мають відповідати вимогам законності, та реалізовуватись у встановлених формах і процесуальному порядку;

2. узгоджене проведення діяльності, шляхом вчинення доповнюючих одна одну дій, направлених на єдиний результат;

3. така взаємодія можлива лише за наявності кількох сторін;

4. даний вид взаємодії виключає наявність управлінських відносин між учасниками, оскільки він можливий лише на основі партнерського обміну відомостями які полегшують та пришвидшують досягнення кінцевого, спільнобажаного результату.

Слід зазначити, що тільки якісне, систематизоване, узагальнене інформаційно-аналітичне забезпечення на основі комп'ютерних технологій в даний час здатне забезпечити досягнення поставлених цілей. Необхідна чітка стратегія формування інформаційних масивів і підтримання їх в актуальному стані.

Список використаних джерел:

1. Про утворення Державного бюро розслідувань. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.02.2016 № 127. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127-2016-%D0%BF#Text>.
2. Про Державне бюро розслідувань. Закон України від 12.11.2015 № 794-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>.
3. Плішкін В.М. Теорія управління органами внутрішніх справ: підручник; за ред. Ю. Ф. Кравченка. Київ: Нац. акад. внутр. справ України, 1999. 702 с.
4. Корнілов І.Є., Клітченко О.С., Андрейчук В.С. Інформаційна взаємодія суб'єктів масової комунікації під час суспільних трансформацій в Україні. *Інформація і право*. 2012. № 2. С. 101-109. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2012_2_16.
5. Бандурка О. М. Управління в органах внутрішніх справ України: підручник. Харків: Нац. ун-т внутр. справ, 1998. 368 с.
6. Про затвердження Порядку надання Держфінмоніторингом Державному бюро розслідувань узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів та отримання Держфінмоніторингом інформації про хід їх розгляду: Наказ Міністерства фінансів України та Державного бюро розслідувань від 12.09.2019 № 376/255. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1069-19#Text>.
7. Деякі питання організації електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів. Постанова Кабінету Міністрів України, від 10.05.2018 № 357. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/357-2018-%D0%BF#n14>.
8. Деякі питання єдиної державної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Постанова Кабінету Міністрів України, від 22.07.2020 № 627. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/627-2020-%D0%BF#n41>.

References:

1. Pro utvorennia Derzhavnoho biuro rozsliduvan. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29.02.2016 № 127. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127-2016-%D0%BF#Text>.

2. Pro Derzhavne biuro rozsliduvan. Zakon Ukrainy vid 12.11.2015 № 794-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>.
3. Plishkin V.M. Teoriia upravlinnia orhanamy vnutrishnikh sprav: pidruchnyk; za red. Yu. F. Kravchenka. Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav Ukrainy, 1999. 702 s.
4. Kornilov I.Ye., Klitchenko O.S., Andreichuk V.S. Informatsiina vzaiemodii sub'ektiv masovoi komunikatsii pid chas suspilnykh transformatsii v Ukraini. *Informatsiia i pravo*. 2012. № 2. S. 101-109. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2012_2_16.
5. Bandurka O. M. Upravlinnia v orhanakh vnutrishnikh sprav Ukrainy: pidruchnyk. Kharkiv: Nats. un-t vnutr. sprav, 1998. 368 s.
6. Pro zatverdzhennia Poriadku nadannia Derzhfinmonitorynom Derzhavnomu biuro rozsliduvan uzahalnenykh (dodatkovykh uzahalnenykh) materialiv ta otrymannia Derzhfinmonitorynom informatsii pro khid yikh rozghliadu: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy ta Derzhavnoho biuro rozsliduvan vid 12.09.2019 № 376/255. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1069-19#Text>.
7. Deiaki pytannia orhanizatsii elektronnoi vzaiemodii derzhavnykh elektronnykh informatsiinykh resursiv. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy, vid 10.05.2018 № 357. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/357-2018-%D0%BF#n14>.
8. Deiaki pytannia yedynoi derzhavnoi informatsiinoi systemy u sferi zapobihannia ta protydii lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyschennia. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy, vid 22.07.2020 № 627. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/627-2020-%D0%BF#n41>.